

CONSCIÈNCIA D'ARA
Cada dijous
i la setmana que ve:
Habermass i el pensament jueu alemany

Estils

'DESCOBRIR L'IMMESURABLE'

Krishnamurti, en aquest llibre publicat per Kairós, se centra en la necessitat de dur a terme un canvi radical en relació amb les nostres ments gràcies a la meditació.

Un cant (religiós) a la complicitat

El diàleg interreligiós, tan necessari, pot ser estèril si no va més enllà del mer formalisme

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

Ja és evident: sense diàleg les religions perden tota la seva essència, deixen de ser mecanismes d'alleujament per esdevenir lloses, obstacles. Un diàleg entre les religions, però també dins d'aquestes. La nostra època és un cúmul d'experiències diverses i heterogènies, sagnants moltes vegades. Però si bé les creences són font d'identitat i, per tant, també de conflicte, poden propiciar els fonaments bàsics per establir ponts amb la resta quan s'obren. No cal arraconar les tradicions espirituals, sinó airejar-les. Donar-nos la possibilitat de la trobada, sense ànims de sincretisme, però sí de síntesi, de vincle, de parla. El diàleg pel diàleg, mera conversa d'ascensor, era important en un primer moment, però més que mai aquest diàleg entre religions –i dins d'elles mateixes– necessita anar una mica més enllà i establir allò tan preuat, i tan complicat alhora: la complicitat.

Sense complicitat, les jornades de diàleg celebrades arreu del món esdevenen, la majoria de vegades, sessions formals matisades amb paraules educades en la superfície que poden amagar retrets i reticències no superades per una llarga tradició, tràgica, d'enfrontament i divisió.

Claus per al diàleg còmplice

El filòsof jueu Martin Buber (1868-1975), figura clau del valor del diàleg des d'una perspectiva ètica i espiritual del segle XX, va deixar escrit: "He abandonat aquella religiositat que només és excepció, separació, exaltació o èxtasi [...]. No conec cap plenitud que no sigui la plenitud de cada hora moral de sol·licitud i responsabilitat. Malgrat que encara no estic a l'altura, sé que sóc cridat a la sol·licitud i que puc respondre amb responsabilitat. Si això és la religió, llavors aquesta és, simplement, tot el que és viscut en la seva possibilitat de diàleg".

Buber va escriure aquesta reflexió al final de la seva vida, i podria servir com un resum del trajecte necessari en tota experiència religiosa. La seva dimensió més mística i interior –que Buber defineix d'excepció i èxtasi– és fonamental per arribar a copsar i assaborir la pròpia tradició religiosa i no quedar-se en els elements més superficials i rutinaris. Quan molts autors afirmen que el segle XXI serà místic o no serà, i cada vegada es parla més de recuperar aquesta dimensió interior de les grans religions per fer front al fanatisme, hem de tenir present, com ja

Un capellà, un rabí i un imam posant fa dos anys la primera pedra del centre interreligiós de Berlín, que a finals del 2017 acollirà una església, una sinagoga i una mesquita. C. KOALL / GETTY

va assenyalar Buber, que aquesta no n'és la finalitat, sinó el punt d'inici d'una relació madura. El misticisme que ens aïlla i ens exalta ens serveix per embriagar-nos d'una saviesa tapada sovint per dogmes dissecats i ens permet viure l'experiència pròpia més enllà d'unes formes externes i imposades.

Però quedar-se aquí, com va veure el gran filòsof jueu, és fonamentar la separació amb l'altre, és continuar en el diàleg de les bones formes, en una mena de ball de disfresses on cadascú va vestit segons dicta la seva creença i explica allò que ha viscut, però on encara estem lluny de cuinar, a foc lent, la complicitat

Riscos
Sense diàleg, les religions perden tota la seva essència i esdevenen obstacles

essencial. Per això Buber apel·la a la responsabilitat del vincle amb l'altre i atendre cada instant viscut "en la seva possibilitat de diàleg".

El monjo benedictí David Steindl-Rast, que aquest estiu va fer 90 anys, és una altra de les figures que han defensat durant dècades el valor del diàleg interreligiós, tasca ingent que l'ha portat a treballar amb nombroses iniciatives arreu del món, posant especial èmfasi en el diàleg entre el cristianisme i el budisme. Per aprofundir en aquesta dimensió còmplice necessària per al diàleg, Steindl-Rast fonamenta aspectes imprescindibles del cultiu interior per assolir la complicitat

que vagi més enllà del formalisme. L'escriu: "L'opció de viure en la confiança essencial, o de viure en el temor i la desconfiança, és en última instància una opció nostra. Hem de triar. I aquesta és la lliçó més important que fem mentre vivim dia a dia. Si confiem, estarem en pau; si no, mai ho estarem". De què serveix un diàleg fet de por i desconfiança? Com pot arrelar una veritable relació responsable si no estem disposats a despullar-nos per submergir-nos, de ple, en la confiança? Per a Steindl-Rast, si per caminar cap a la complicitat del diàleg inter (i intra) religiós cal la confiança plena, l'altra columna ha de ser la gratitud, el centre de la seva vida espiritual: "No és la felicitat el que ens fa ser agraïts –afirma aquest monjo–, sinó agrair el que ens fa ser feliços".

La paciència de perdonar

Tenim, doncs, diversos accessoris imprescindibles en aquest trajecte de trobada amb l'altre, en aquest camí de diàleg interconfessional que genera una veritable complicitat i ajuda a apaivagar els grans conflictes que patim: una primera immersió en l'essència de la tradició pròpia, sense quedar atrapat en el mer èxtasi que ens aïlla –com assenyala Buber–, una confiança plena en cada instant que vivim acompanyada per la gratitud d'experimentar-ho, que ens asserena i ens permet un diàleg obert i sincer, de cor a cor, i, per últim, la dimensió alliberadora del perdó. Un perdó pacient, que no caigui en la superbia de l'amnistiador, sinó que sàpiga reconèixer el gran valor de la paciència agraïda i confiada. El filòsof i sacerdot txec Tomas Halík és un gran mestre en aquesta dimensió pacient i reconciliadora necessària en tot diàleg còmplice. I ens diu: "El que és un pas indispensable en el camí del perdó i la reconciliació és la ferma decisió de no deixar-se arrossegar per l'espiral de la venjança. Si Déu té paciència amb mi, per què no hauria jo d'aguantar les debilitats de l'altre? Per què hauria jo d'esterilitzar-me en el paper de jutge que tot ho sap? ¿No hauria, més aviat, d'oferir una experiència correctora a qui s'ha enxarcat en els paranys del mal i mostrar-li una reacció completament diferent, una actuació de qualitat ben diferenciada?"

Receptes que estan amarades de temps i silenci, necessari silenci en tota proposta de diàleg sincer, un silenci que propicia més que mai la complicitat que vagi més enllà d'unes paraules formalment adients però que no es corresponen amb l'acció desitjada d'alleujar el patiment i fer d'aquest món una veritable llar per a tothom.

OPINIÓ

Núvols de pensaments

SÍLVIA PALAU PUJOLS
CENTRE ZEN BARCELONA

Hi ha una metàfora molt utilitzada per mostrar l'actitud a adoptar davant els pensaments que sorgeixen durant la meditació. És la frase que diu que els hem de deixar passar "com núvols en el cel". Observar els pensaments i deixar-los marxar, sense seguir-los i també sense rebutjar-los. Seguir-los ens porta lluny de nosaltres mateixos. Rebutjar-los és en el fons alimentar-los, ja que entrem en una lluita interna de pensaments que no ens porta enlloc, perquè la ment no la pot resoldre.

Hi ha també una altra metàfora, potser menys utilitzada i que en canvi ens pot ajudar a comprendre la ment, que explica que "els núvols no molesten el cel". De la mateixa manera, els pensaments no han de molestar o pertorbar la nostra pau interna. L'actitud perquè així sigui és la d'observar els pensaments sense identificar-nos, prenent certa distància, com si miréssim una pel·lícula de la qual no som els protagonistes. Per molt que creguem

El budisme zen parla de la naturalesa original, un espai ampli i en calma on podem estar en pau amb nosaltres mateixos

que tenim el control, els pensaments es creen de forma automàtica. Per posar un exemple, una olor pot portar un record que inicia una cadena de pensaments situada en el passat i que no ha sigut decisió nostra tenir. Per tant, observem aquest argument intern i en meditació el deixem marxar per concentrar-nos en el moment present, en el cos i en la respiració. Tampoc emetem judicis de valor, només deixem de seguir el discurs intern. Ens alliberem de la cadena de pensaments per poder viure plenament la vida a temps real.

Aquesta mirada equànime permet anar més enllà per poder veure el cel que hi ha darrere els núvols. Aquest cel és el que en el budisme zen s'anomena la "naturalesa original", un espai ampli i en calma on podem estar en pau amb nosaltres mateixos, abandonant tota lluita. Els núvols apareixen i desapareixen però el cel és permanent i il·limitat.

GETTY